

VOLKSKUNST

INSTITUUT VOOR VLAAMSE VOLKSKUNST

INHOUD

EDITORIAAL - Van kerstroos tot meidoorn	.1
ADVERTENTIE	.4
PUBLICATIES - DVD - 50 jaar dans in Vlaanderen	.5
WERKING IVV	
Uitverkochte publicaties	.6
Vendel Nu 8.	.6
Archieven	.7
Uitslag Fotowedstrijd	.8
BESTE WENSEN	.10
REDACTIONEEL - Abonnementen 2015	.11
AANKONDIGINGEN - Open Cursusdag Vendelen 2015	.12
PERSONALIA - Sant in eigen land?	.13
VOLKSGEBRUIKEN - Caspar, Melchior en Balthazar.	.15
VOLKSVERHALEN - Sagen in verband met de 'Grote Oorlog'	.17
STREEKDRACHTEN - Drie streekdrachtenschilderijen uit Everberg	.19
VERSLAGEN	
Vlaamse vendeliërs schitteren op de Europeade.	.24
29 november: Een dagje volkskunst, een origineel verjaardagsgeschenk	.25
UNESCO	.32
COLOFON	.32

v.u. G. Laekeman
Dorpsstraat 83, 9190 Stekene

INSTITUUT
VOOR
VLAAMSE
VOLKSKUNST

VLAAMS
DANSARCHIEF

*

VLAAMS
VENDELARCHIEF

*

STREEKDRACHTEN
COMMISSIE

JAARGANG 38
NUMMER 8
DECEMBER 2014

DRIEMAANDELIJKS TIJDSCHRIFT
VOOR DE STUDIE EN DE VERSPREIDING VAN DE
VLAAMSE VOLKSCULTUUR
Afgiftekantoor Lokeren 1 - P 706365

België
P.B.
9160 Lokeren 1
8/4264

VOLKSKUNST

UNESCO

**IVV is geaccrediteerd door UNESCO als
expertisecentrum voor Immaterieel Cultureel Erfgoed**

COLOFON

Volkskunst is het kwartaalblad van het Instituut voor Vlaamse Volkskunst.

Jaargang 38 - nummer 8 - december 2014

Aan dit nummer werkten mee:

Philip Bogman, Stefaan Haesen, Gert Laekeman, Johan Lambrechts, Marcel Oelbrandt, Jos Van Eyken en Henri Vannoppen.

Iedere auteur is inhoudelijk verantwoordelijk voor zijn of haar bijdrage.

Overname van artikels is toegestaan mits bronvermelding.

Het gewone abonnementsgeld voor 2015 voor personen bedraagt 15 euro. Buitenlandse abonnees betalen 20 euro. Verenigingen en organisaties kunnen zich abonneren voor 17,5 euro en ontvangen dan elk kwartaal twee gedrukte exemplaren. Voor 25 euro krijgt je groep daarnaast een gepersonaliseerde toegang tot de IVV-website. Daarmee kan je samenvattingen van dansen en vendelreeksen afhalen en *Volkskunst* in digitaal formaat. Vanaf 2015 kan je voor 10 euro ook een digitaal abonnement nemen: je ontvangt dan *Volkskunst* in pdf-formaat in je e-postbus.

Abonnementsgeld over te schrijven op bankrekening IBAN nr. BE14 4163 0794 5183, BIC code KREDBEBB van IVV vzw, Dorpsstraat 83 te 9190 Stekene, met vermelding van 'Volkskunst' en naam en adres van de abonnee.

Proefnummers van dit tijdschrift kunnen gevraagd worden aan:

IVV-secretariaat, Jubellaan 123, 2800 Mechelen, tel. 0496 593 523, e-post secretariaat@instituutvlaamsevolkskunst.be

Alle IVV-uitgaven kunnen besteld worden bij onze medewerker:

Paula Wouters, Herentalsebaan 73, 2240 Zandhoven, tel. 03 475 12 05, e-post bestellingen@instituutvlaamsevolkskunst.be

of via de IVV-website www.instituutvlaamsevolkskunst.be

EDITORIAAL

Van kerstroos tot meidoorn

Het laatste nummer van Volkskunst komt midden in de winternacht. We gebruiken de kerstroos als illustratie van de kracht die ons soms overstijgt. Met de meidoorn blikken we al een heel eind verder in 2015, appelerend aan zacht perspectief.

De donkere dagen brengen ons dicht bij elkaar. Onze leefruimte verkleint voelbaar. De natuur lijkt ingeslapen. Toch leeft er meer dan we vermoeden. 'Kerstroos' is de naam die we geven aan de potplant met de rode quasi horizontale bladeren. Het is een verkeerde benaming die we reserveren voor dit overigens mooi mini-struikje. Het luistert naar de Latijnse naam *Euphorbia pulcherrima*, en behoort tot de wolfsmelkfamilie. Neen, de échte kerstroos, daarvoor moeten we de tuin in. Het gaat meer bepaald over de *Helleborus niger*, een telg uit de boterbloemfamilie. Bij voldoende daglicht staan de witte bloemen wijd open, zelfs in de sneeuw. De plant vervulde vroeger een rol als versterkend middel bij hartzwakte. Ze werkte doeltreffend, maar het toepassen van een juiste dosis bleek te delicaat. Al snel traden stoornissen van het hartritme op en bezweek de patiënt door te veel van het goede.

Te weinig of te veel: we kennen dat ook in de volkskunst. Soms vliegen we er in met een niet te stuiten energie. Zo'n start bekomt ons niet altijd even goed. We worden dan geïntoxiceerd door een te grote dosis energie. Het ritme stukt. We hebben zin om er tijdelijk of definitief de brui aan te geven. De juiste dosis op het gepaste moment: een cruciaal gegeven in de toepassing van deugddoende medicijnen. De juiste dosis op het gepaste moment: evenzeer van belang bij het beoefenen van deugddoende activiteiten zoals dans, volksmuziek en vendelen; bij het creëren van

*Figuur 1: kerstroos of Helleborus niger L.
(eigen opname)*

de gepaste historisch verantwoorde kledij; bij het zich inzetten voor de erfgoed minnende gemeenschap. Onze inzet moet aangenaam blijven. We moeten er plezier aan beleven. In die zin brengt de kracht van de kerstroos meteen een risico mee. We moeten ons afvragen of de kerstroos dan wel de juiste remedie is.

Op zaterdag 29 november stond menige IVV-zenuw gespannen. Hoe zou de slotactiviteit van 50 jaar IVV verlopen? De werkelijkheid overtrof de stoutste verwachtingen. Alle groepen die hun medewerking hadden toegezegd kwamen met een sterke delegatie opdagen voor het dansforum. In het publiek ook tal van vertegenwoordigers van groepen en organisaties. Muzikanten en dansers regen de hele namiddag aaneen met nieuwe creaties, minder gekende traditionele dansen en choreografische variaties op bestaande dansen, occasioneel ook met zang. Tussendoor liep de dansvloer vol voor enkele gemeenschapsdansen. Receptie en breugelmaal vormden een brugfunctie naar het volksdansbal, goed voor drie uur lang ononderbroken gemeenschapsdans, begeleid door een 'gemengd' orkest met muzikanten uit minstens vijf volkskunstgroepen. Eens het dansen afgelopen kregen we spontaan assistentie van de nog aanwezige dansers om de zaal in zijn oorspronkelijke configuratie te herstellen. We kregen aanmoediging om verder bij te dragen tot fora waar alle volksdansers mekaar kunnen ontmoeten. Meer dan één reden om moe maar voldaan een stuk na middernacht tussen de lakens te kruipen.

Dank, duizendmaal dank voor zo'n krachtig signaal.

Hoe moet IVV kracht putten uit een slotactiviteit zoals die in het sportcentrum 'de Klavers'? De kerstroos indachtig zouden we op het energieke elan

Figuur 2: bloemen van de éénstijlige meidoorn of Craetagus monogyna Jacq. (foto KU Leuven KULAK, plantengids).

van 29 november jl. kunnen verderwerken. Toch schuilt daar het gevaar in van overdosis.

Duurzaam ondersteunen van de hartfunctie vraagt eerder om meidoorn. Bloesems van de meidoorn of in het Latijn Craetagus leveren een extract met een hogere veiligheidsmarge. Meidoorn ondersteunt de hartfunctie op een veilige en dus duurzame manier. Rustig verder werken

Nog nagenietend nemen we onze plaats in nabij de deur, aan de ingang. Daar ontvang je niet alleen centjes, maar snuif je ook de sfeer die er heerst in de zaal.

Enthousiasme en 'Gemütlichkeit'. Dit Duitse woord kan ik niet vertalen. Voor deze sfeer zorgt een gelegenhedsorkest. Muzikanten van Drieske Nijpers, Reintje Vos, Reuzegom, de Rollewagen en Zonnedaauw spelen ten dans. Dit alles onder de leiding van Gert Laekeman. hij leidt de dansen, zingt, danst. Alleen zijn trekzak ontbreekt. Gert is de drijvende kracht, het symbool van IVV.

Dat zien we vandaag duidelijk, vanop onze 'bijna ereplaats'. We zien geen oubollig statisch handgeklap, geen ver uit de tijd liggende bewegingen, maar plezierige levende folklore. Alle tafels en stoelen zijn bezet. Behalve tijdens de dansen. Tussendoor wordt er gelachen en gepraat. 'Netwerking' heet dat in modern Nederlands. En er wordt gedronken. De plaatselijke "Waase Wolf" smaakt.

Rond tien uur verlaten we de zaal. In volle feestgedruis nog. Er wacht ons nog een lange rit en een drukke zondag.

"Tofte dag", zegt Cecile in de wagen. "Tevreden met je verjaardag?", antwoord ik. Hierop komt niet zo dadelijk een antwoord.

In de duisternis van de wagen, met Mozart stil op de achtergrond, praten we nog even na. "Tijdens die laatste 50 jaar hebben toch heel wat creatieve mensen bijgedragen tot die geslaagde cocktail van dansen en muziekjes die we vandaag. zagen en hoorden. Was je niet blij Mark Demaertelaere te zien vandaag?"

Hij was een van die pioniers die hun hobby met precisie deden. In voor ons onbekende en moeilijke omstandigheden. Met de fiets, zonder telefoon, zonder pc... Wel wat serieus volgens de ene, maar indrukwekkend volgens de andere.

We moeten hen dankbaar zijn!

Johan Lambrechts

Harry Reyntjens geeft bij Gert Laekeman commentaar op de aanpassingen die werden gedaan aan een door hem gecreëerde dans. (boven)

Een vendelier van Volkskunstgroep Reintje Vos uit Stekene opent het bal met een vendelnummer op volksmuziek. (onder)

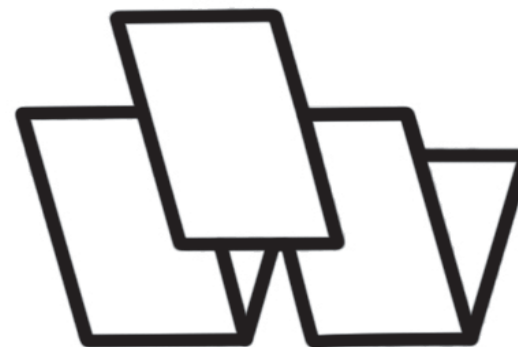
op een tempo dat voldoening biedt: dat garandeert een parcours zonder hinderlijke accidenten.

De ploeg van IVV wil zich verder dienend inzetten in de wereld van volkskunst. Wij willen zoveel als mogelijk bijdragen tot het vastleggen en verspreiden van ons rijk volkskunstig erfgoed. Dat doen we door ons tussen de beoefenaars van volkskunst te bewegen.

Ondertussen kijken wij uit naar het licht van de lente en de verre geur van de meidoorn. Met dat perspectief wens ik namens IVV aan elk van ons 2015 vol heerlijk licht. Ik wens ons allen tevens een koel hoofd en een rustig kloppend warm hart op een ritme naar keuze: wals, polka, schottisch of mazurka !

Heel hartelijk,

Namens IVV
Gert Laekeman
Voorzitter IVV

ADVERTENTIE

Kantklosjes - Houtdraaiwerk -
Deurknopjes

Jan De Maertelaere BVBA
Bedrijvenlaan 12 - B-9080 Lochristi

Tel : 0032 9 230 67 18 - Fax : 0032 9 232 11 75
www.bobbins.be jan@bobbins.be

De Leuvense groepen 'Reuzegom' (boven) en 'Havermeuleke' (onder)

Ook Gert Laekeman neemt het woord. Hij heeft het over de 'schone kristallen' van de volkskunst. Over het verleden, heden en toekomst van IVV. Gert is een begenadigd spreker. Dat wisten we al, en stellen we ook nu weer vast.

Een verjaardag zonder een smakelijke maaltijd kan je je in Vlaanderen niet voorstellen. Tussen de soep, de worstjes, de kaas, de kriekskes, de sausjes... Breughel waardig, hebben we even opgesomd wat onze ervaring en ons idee over volksdans is en dit even getoetst aan wat de zeven groepen eerder tijdens het doe-forum toonden.

Dat was kunst van de 'bovenste plank'. Het was een verademing, een plezierige verrassing te zien hoe verschillend zij hun klemtonen legden. Eigentijds, en toch met respect voor het verleden, voor het archiefwerk.

We zagen nieuw gecreëerde gemeenschapsdansen. Axl Peelman zal nooit gedacht hebben dat zijn 'en op de grote markt' op de vijftigste verjaardag van het IVV zou vertoond worden.

We genoten van de aanpassingen aan moeilijke figuurdansen aan een kleiner aantal dansers.

Dan waren er nog de niet beschreven dansen en... zelfs aanpassingen aan nieuwe dansen. Aan de 'zotte morgen' bijvoorbeeld.

"Moeder ik wil hebben een man... Neen mijn kind, gij zijt veel te jong... Moeder Ik ben oud genoeg... Moeder ik wil hebben een man... Warme garnars smory..."

Zo alledaags, zo eenvoudig... Maar wat de meisjes van Drieske Nijpers brachten was zo eerlijk, zo mooi, zo ontroerend!

De meisjes van Volkskunstgroep Drieske Nijpers uit Sint-Gilles-Waas zingen 'Warme garnas'

PUBLICATIES

DVD - 50 jaar dans in Vlaanderen

Tijdens de voorbereidingen voor 50 jaar IVV werden in de Raad van Bestuur een hele hoop ideeën geformuleerd voor mogelijke activiteiten en elementen voor de viering. Toen het idee van een tentoonstelling vaste vorm begon te krijgen, werd er gezocht naar een visuele attractie voor de stand. Al snel kwam Hugo op de proppen met het voorstel om 5000 jaar dans weer te geven in een presentatie van een kwartiertje, kwestie van de toeschouwers niet te lang vast te kluisteren aan het scherm. Om hiervoor het nodige materiaal te verzamelen, werden alle groepen uit het land aangeschreven met de vraag naar videomateriaal met dansen en vendelreeksen uit onze bundels. Hugo ging aan de slag met het in grote getale verzamelde materiaal en monteerde in recordtempo zo'n 70 dansen tot een beeldband van meer dan 4 uur. Bedoeling was om daaruit een selectie te maken van een vijftiental minuten.

Tijdens de persconferentie op 2 februari en de aansluitende activiteit van Reintje Vos in hun Vossenhol, werd de volledige montage gedraaid bij wijze van proef. Een zeer geslaagde proef want het beeldmateriaal bleek erg in trek! We besloten om bij de volgende tentoonstellingen de volledige montage te tonen en ook daar werd dit groot succes.

De eenvoudige conclusie was dat er interesse is voor een dergelijke montage: een overzicht van 50 jaar dans in Vlaanderen. De beslissing om deze DVD uit te geven, bleef dan ook niet lang uit. Tegen onze slotactiviteit hopen we dit studiewerk voor te kunnen stellen aan het 'grote' publiek. Naast het beeldmateriaal zal ook het originele materiaal uit de bundels worden opgenomen.

De praktische realisatie liep wat vertraging op, maar zodra alles op punt staat zal de voorintekening starten. Meer nieuw op de website en in de volgende Volkskunst.

Stefaan Haesen
Secretaris IVV vzw

WERKING IVV

Uitverkochte publicaties

Sinds enkele maanden wordt er gewerkt aan het digitaliseren van de uitverkochte publicaties. Er werd gestart met de bundels 'Dans Nu 2' en 'Van vissers, kapers en matrozen'. Het is de bedoeling om alle publicaties in digitale vorm ter beschikking te stellen van onze webabonnee's. Mettertijd zullen alle publicaties volgen zodat het afladen van een bundel of een enkele beschrijving tot de mogelijkheden behoort.

Wil je meewerken aan dit toch wel omvangrijke project, geef dan een seintje: secretariaat@instituutvlaamsevolkskunst.be.

■ ■ ■

Vendel Nu 8

Tijdens de vendeliersverbroederingsen 2013 en 2014 werden drie van de vier vendelreeksen die werden geselecteerd voor publicatie in 'Vendel Nu 8' reeds aangeleerd. Het gaat hier om de reeksen: 'Hertog Jan', 'Konkernel' en 'Kapellenkermis', waarvan de reeksbeschrijving volledig klaar is voor druk. Aan de teksten van de vierde reeks: 'Bouquet Bloummée' wordt nog gewerkt. Deze reeks zal in 2015 op het programma van de verbroedering staan.

Het was initieel de bedoeling om deze nieuwe bundel in de reeks Vendel Nu dit jaar nog klaar te hebben, maar daarvoor bleek de tijd te kort.

op volksdansen voor. Op een originele manier. Niet met een theoretische uiteenzetting tijdens een academische zitting. Wel in een 'doe-forum' waarin zij tonen hoe zij dansen beleven tijdens wekelijkse oefenstunden en optredens.

De onvermijdelijke speeches komen later, tijdens de verjaardagsreceptie.

De burgemeester van Sint-Niklaas, Lieven Dehandschutter, spreekt over zijn ervaringen met volksdansen. Ik veronderstel dat hij misschien wel de enige Vlaamse burgemeester is die er durft voor uitkomen dat hij ooit actief volksdansen beoefend heeft. Met alle nevenaspecten er bij. Tot 'het lief' toe. Zij werd zijn vrouw.

Van links naar rechts: Mark De Maertelaere, Annie VD, Annemie Charlier (schepen van Cultuur - Sint-Niklaas), Lieven De Handschutter (burgemeester - Sint-Niklaas) en Jan De Maertelaere.

Met wat na-ijver kijkt hij naar de beleving van volkskunst in Wales, Catalonië en Estland. Daar nam hij ooit deel aan festivals. "Bij die mensen zit het musiceren en dansen in het bloed. Deze volkeren creëerden een breedgedragen platform zodat de volkskunst voor hen even natuurlijk is als eten en drinken." Dan frons ik toch even de wenkbrauwen. Waarom hebben wij niet dat fiere nationale gevoel? Waarom koesteren wij niet op diezelfde manier de erfenis van onze ouders en grootouders?

Dan begint de Algemene Vergadering van IVV. Er heerst een andere sfeer dan gewoonlijk. Het is een genot te overlopen wat IVV in het verre en nabije verleden presteerde. Wat de toekomst betreft, doet het speciale gevoel van een hoopvolle verwachting, met dat tikkeltje voorzichtige angst voor mogelijke financiële moeilijkheden, toch ook deugd.

“Wij werken al drie jaar zonder subsidies. Voor vele andere organisaties begint dit pas nu”, stelt Gert vast. Misschien kinderlijk eenvoudig, maar het is waar. Waarom zouden we de volgende jaren ook niet overleven? Met andere structuren? Andere communicatiemiddelen? Wie weet. Werk genoeg voor de boeg! Al pratend en discussiërend schuiven de bange voorvoelens weg. We worden vijftig jaar jonger. De pioniers van toen hadden waarschijnlijk dezelfde twijfels en verwachtingen.

De aanwezige leden van de Algemene Vergadering. Van links naar rechts: Jos De Sloover, Hugo Bulterijst, Frans De Schutter, Marcel Oelbrandt, Frans Monden, Etienne Vankeirsbilck (staand), Gudrun Van Eynde, Johan Lambrechts, Gert Laekeman, Stefaan Haesen, Annick Weyn en Machteld Van den Bossche (zittend)

Even later vallen de eerste dansers binnen. Den Dries uit Deurne bijt de spits af. Nele, 't Havermeuleke, Reuzegom, Drieske Nijpers, Reintje Vos en de Sint-Jorisgilde van Loenhout volgen. Zij stellen allemaal hun visie

De leden van het Vlaams Vendelarchief en de leden van de Raad van Bestuur namen daarom het besluit om deze nieuwe bundel als eerste uit te geven in de vernieuwde vorm: naast een zeer beperkt gedrukt aantal exemplaren, is het de bedoeling om deze nieuwe uitgave vooral digitaal te lanceren. Web-abonnee's krijgen de primeur en zullen de eerste drie reeksen van Vendel Nu 8 weldra kunnen afladen via de IVV-webstek. Houd dus de website in de gaten !

www.instituutvlaamsevolkskunst.be

Archieven

Ook de leden van de werkgroep Archiveren hebben de voorbije jaren niet stil gezeten, dat konden jullie reeds lezen in een vorige 'Volkskunst'. De lijst met persoonlijke archieven die we in bewaring krijgen wordt steeds langer. De inhoud van de reeds geïnventariseerde archieven, die je reeds kan reedplegen op onze eigen website in de rubriek Archieven, is nu ook beschikbaar op de website van onze partner KADOC. De kortste weg naar de lijst is deze link: <http://abs.lias.be/Query/archivplansuche.aspx?ID=836478> (ook te vinden op de IVV website onder Archieven).

Je vindt er de inhoud van de 12 archieven die reeds bij KADOC werden ondergebracht:

Collectie Instituut voor Vlaamse Volkskunst (IVV)

- Collectie Renaat Van Craenenbroek (1937-2001)
- Collectie Fik Van Velthoven (1914-1990)
- Collectie Walter De Decker (1929-1994)
- Collectie familie D'Haese
- Collectie Renaat Van Overbeke
- Collectie IVV
- Collectie Yolanda Wils
- Collectie Fred Engelen
- Collectie Alfons Van der Linden
- Collectie Wim en Katelijne D'Hollander
- Collectie Felix Proost
- Collectie Etienne Vankeirsbilck

Het archief van Marc De Maertelaere wordt momenteel geïnventariseerd en zal daarna worden overgebracht naar KADOC.

Wat gebeurt er met jouw archief ?

Heb je interesse in de professionele bewaring van je archief, met de zekerheid op toegankelijkheid en ontsluiting ? Neem dan gerust contact met ons op via: mijn.archief@instituutvlaamsevolkskunst.be of bel onze secretaris op +32 496 593523.

■ ■ ■

Uitslag Fotowedstrijd

Tijdens de slotactiviteiten rond 50 jaar IVV werd aan het einde van de receptie de uitslag van de fotowedstrijd bekendgemaakt.

In de categorie 'Verleden' ging de eerste prijs naar Joost Van Slambrouck voor zijn foto 'Plankenkoorts Danspunt'.

De tweede prijs werd gewonnen door Denise Verbraecken met haar foto 'Muzikanten'. De derde prijs in deze categorie was voor Herman Vanhove met zijn foto 'Rozenwals rond het Bruidspaar'.

initiatieven te nemen om alle mogelijke disciplines van vendelzwaaien te promoten en daarbij in alle neutraliteit te werken.

Ook voor de volgende edities van de Europeade zal Vendelen.net waar mogelijk medewerking verlenen om de samenwerking tussen de verschillende groepen, over de federaties heen te realiseren.

De vendelreeks voor de Europeade van 2015 in Helsingborg is nog niet bepaald, omdat dit ook zal afhangen van de deelnemende groepen. Vendelen.net doet hierbij dan ook een oproep aan de deelnemers om suggesties door te geven via info@vendelen.net.

Wens je meer info over vendelen.net ? Surf dan naar www.vendelen.net en meldt je aan. Zo krijg je tijdige alle info over vendelevenementen en cursussen in het ganse land.

Philip Bogman

■ ■ ■

29 november: Een dagje volkskunst, een origineel verjaardagsgeschenk.

Een uurtje autorijden brengt ons bij "de Klavers" in Belsele. Het is nog maar 10 uur. Toch vinden we slechts met moeite een parkeerplaats voor de wagen.

"Waarom al die drukte op een zaterdagmorgen? Het volksdanstreffen begint toch maar pas deze namiddag om twee uur?"

"Zijt gij al vergeten waarheen ge de kinderen moest brengen op zaterdag? En met ons al die andere ouders. 't Is hier toch een sportcomplex."

"Dat is het. Straks zullen al die andere volksdansers het ook niet gemakkelijk hebben een plaatsje te vinden." Ik denk dat dit gesprek ook in andere wagens gevoerd werd.

Dan gaan we binnen, in de grote turnzaal. Dit wordt de plek waar Cecile de ganse dag haar verjaardag zal vieren. Niet alleen IVV verjaart!

Het is al druk in de zaal. Drank en glazen worden aangebracht, stoelen en tafels versleurd. Broodjes worden gesmeerd en belegd. De reizende tentoonstelling staat al klaar. Projectieschermen en -toestellen worden opgesteld.

VERSLAGEN

Vlaamse vendeliërs schitteren op de Europeade, dankzij een mooi voorbeeld van samenwerking.

Wie er bij was in Kielce (Polen) deze zomer zal het kunnen beamen. Het optreden van de Vlaamse vendeliërs op de openingsavond mocht gezien worden.

In totaal stonden niet minder dan 20 vendeliërs uit 6 verschillende groepen samen op het podium en leverden een prachtige versie af van de 'Dubbele Ronckaert'.

Dit alles ook dank zij een geweldig gelegenheidsorkest, onder leiding van Vincent Verhelst, die een tiental muzikanten uit de verschillende groepen rond zich wist te verzamelen.

De samenwerking van de verschillende deelnemende Vlaamse vendeliërsgroepen aan de Europeade werd ook dit jaar ondersteund door Vendelen.net, het onafhankelijk platform ter promotie van het vendelzwaaien, dat intussen 3 jaar actief is.

Vendelen.net biedt de groepen en het Europeade Comité Vlaanderen haar diensten aan om de overeengekomen vendelreeks aan te leren op hun jaarlijkse Open Cursusdag in het voorjaar en door het inrichten van een generale repetitie voor het vertrek naar de Europeade stad.

Vendelen.net is ontstaan als reactie op het stopzetten van de themacommissie Vendelzwaaien binnen Danspunt en tracht alle mogelijke

In de categorie 'Heden' was de eerste prijs voor Herman Vanhove met de foto 'Bal Mie Katoen 2014'.

Denise Verbraecken ging ook hier aan de haal met de tweede prijs met haar foto 'Doorschijnende Regenschermen'.

Op de derde plaats eindigde Luc De Block met zijn foto 'Chileense Dans'.

Het prijzengeld bedroeg 100 euro voor de eerste plaats, 50 euro voor de tweede en 25 euro voor de derde plaats en dit in iedere categorie.

Er werden in totaal 26 foto's ingezonden door 5 deelnemers.

Fred Scholliers ging als enige niet-winnaar toch nog naar huis met een eervolle vermelding en een troostprijs ter waarde van 25 euro voor zijn foto 'Quebec'

BESTE WENSEN

De redactie van Volkskunst
en de Raad van Bestuur van
IVV wensen alle lezers een

voorspoedig,
gezond
en vooral
volkskunstig
2015

nog verkocht op de markten in de jaren 1980. In Kortenberg kon men ze kopen op de donderdagse markt. In Leuven vond men de ribfluwelen vesten nog op de vrijdagse markt van Dellekes rond 1990. De prijs bedroeg toen tussen 3.000 à 4.000 BF. De dame op de markt verkocht alleen 'floere' vesten in de winter. De klanten waren meestal oudere witloofboeren en hoveniers. Men kon op het einde van de jaren 1990 nog alleen op de Leuvense markt ribfluwelen vesten krijgen, want de dame had geen klanten genoeg meer op de Kortenbergse markt (5).

Noten

- (1) G.MARTIN. Histoire et genealogie de la Maison de Merode. Lyon, 1999; p. 125.
E.RICHARDSON. Histoire de la Maison de Merode (Comte de Mirbach de Harff) traduite de l'Allemand et mise à jour par la Princesse Jean de Merode, née Princesse de Bauffremont-Courtenay. Brussel, 1955, p. 177-178.
- (2) P.LINDEMANS. De blauwe kiel-Volkskunde, 1960, p. 105.
H.VANNOPPEN. Streekdrachten in onze gewesten. Gent, 1994, p. 79, p. 213.
- (3) H.VANNOPPEN. Het 'portret' van 'Tist' Artois door Prinses Jean de Merode-Curtenberg, 1997, p. 230-234.
- (4) H.VANNOPPEN. Streekdrachten in onze gewesten, p. 214.
- (5) H.VANNOPPEN. Van hoed tot ondergoed. Streekdrachten in Vlaanderen. Leuven, 2010, p. 170-171, p. 306.

Afbeelding 3. 'Boer in streekdracht, die aardappelen schildt', geschilderd door Prinses Jean de Merode

Rond 1910 schilderde ze ook enkele landbouwers in Everberg in hun werkkledij. Zo kregen we de boer met baard met zwart zijden muts, half lange frak, lange broek en klompen. Rond de hals droeg hij een halsdoek. De boer schildte aardappelen. In de schouw vonden we een 'duvelke' of kacheltje zoals dit in Everberg voorkwam. Naast hem stonden de mand met aardappelen en de kastrol om de geschildte aardappelen in te leggen. Prins Jean de Merode, de kleinzoon van Prinses Jean de Merode, toonde ons dit schilderij op het kasteel de Merode te Everberg. Deze boer was niet te identificeren of was het toch Jan-Baptist Artois (Erps-Kwerps 1838 - Everberg 1917) woonde in de Ballinstraat te Everberg (3).

Prins Amaury de Merode, zoon van Prinses Marie-Louise de Bauffremont-Courtenay, toonde ons in 1973 het schilderijtje van Jan-Baptist Artois uit Everberg met zijn bruin-geribde fluwelen bovenvest, een ondervest en een geruite halsdoek of neusdoek. Het was een miniatuur geschilderd op ivoor. De floeren vesten in ribfluweel waren nog heel populair omstreeks 1930 als werkkledij. Burgemeester Jozef Van Geel van Bertem werd in werkkledij met zijn fluwelen vest rond 1930 gefotografeerd (4).

De floeren vesten uit ribfluweel, bruin of zwart van kleur, werden

Afbeelding 4. Jan-Baptist Artois met floeren vest, geschilderd door Prinses Jean de Merode

REDACTIONEEL

Abonnementen 2015

Beste Volkskunst-abonnees,

Alles wordt duurder, of toch bijna alles. Maar IVV heeft goed nieuws: onze abonnementsprijzen wijzigen niet ! Hierbij een overzicht van de formules die we aanbieden:

A1. De basis abonnementsbijdrage voor 1 gedrukt exemplaar bedraagt nog steeds 15 euro.

A2. Verenigingen en organisaties kunnen zich abonneren voor 17,50 euro en ontvangen dan elk kwartaal twee gedrukte exemplaren, handig om iedereen in je groep de kans te geven om ons tijdschrift eens te lezen.

AW. Voor 25 euro krijgt je groep daarnaast een gepersonaliseerde toegang tot de IVV-website. Daarmee kan je samenvattingen van dansen en vendelreeksen afhalen en Volkskunst in digitaal formaat. Dit webabonnement zal je ook toegang geven tot zowel de nieuwe publicaties, als alle publicaties die reeds werden uitgegeven (ook de uitverkochte) zodra deze beschikbaar zullen zijn in digitaal formaat.

AD. Vanaf 2015 kan je voor 10 euro ook een digitaal abonnement nemen: je ontvangt dan Volkskunst in pdf-formaat in je e-postbus.

AB. Buitenlandse abonnees betalen 20 euro voor het basis abonnement,

Je kan je abonneren op Volkskunst of je abonnement verlengen door het verschuldigde bedrag over te schrijven op onze bankrekening: IBAN nr. BE14 4163 0794 5183, BIC code KREDBEBB - 416-3079451-83 van IVV, Dorpsstraat 83 te 9190 Stekene, met vermelding van 'Volkskunst' en het adres van de abonnee. Schrijf bij voorkeur over vóór 31 januari 2015.

Wist je trouwens dat alle reeds gedigitaliseerde nummers van Volkskunst die ouder zijn dan twee jaar voor iedereen toegankelijk zijn op onze website. Met een webabonnement kan je zelfs de meest recente nummers op je PC of tablet lezen.

Stefaan Haesen

<http://www.instituutvlaamsevolkskunst.be>

AANKONDIGINGEN

Open Cursusdag Vendelen 2015

Zaterdag 22 maart 2015 te Evergem

Op zondag 22 maart 2015 van 10 tot 17 uur richten de IVV-werkgroep Vlaams Vendelarchief en vendelen.net een cursus vendelzwaaien in voor gevorderde vendeliers.

Op het programma staat naar jaarlijkse gewoonte de reeks die de Vlaamse vendeliers zullen brengen op de komende Europeade: dit jaar wordt dit 'De Vismarkt'. Verder op het programma de reeksen 'Star Wars' van Carpevento en 'De vierslag' van de Gelmelzwaaiers. Voor de vierde reeks zijn suggesties welkom op info@vendelen.net of vlaamsvendelarchief@instituutvlaamsevolkskunst.be.

Locatie: oefenlokaal van Volkskunstgroep Sneyssens uit Evergem.

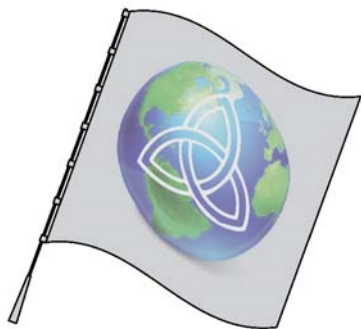
Deelnameprijs bedraagt 12 euro.

Meer info en exact adres weldra op:

www.vendelen.net

en

www.instituutvlaamsevolkskunst.be

de la Maison de Merode par E. RICHARDSON. Ze leerde miniaturen schilderen bij kunstschilder Morel. Ze maakte ook miniaturen van haar vier kinderen op ivoor. Reeds op ouderdom begon Prinses Jean de Merode te beeldhouwen en zo maakte ze het borstbeeld van Koningin Elisabeth van België.

5. Prinsen Marie-Louise de Bauffremont-Courtenay en de streekdrachten in Everberg (Vlaams-Brabant)

Prinses Jean de Merode woonde officieel op het kasteel van Everberg, maar in de praktijk na het overlijden van haar echtgenoot in haar Hôtel in de Louisalaan. In Everberg kwam ze in contact met lokale bewoners. Het hout uit de bossen van het kasteel de Merode werd verkocht in de herberg 'De Kantine' recht voor het Annonciadenklooster van Everberg. Daar ontmoette ze de oude vader Andreas De Francquen of 'Drieske' met baard, pijp en de rode baaien ondervest. Ze maakte zijn portret in streekdracht. 'Drieske' of Andreas De Francquen (° Everberg 1825) werd in de Kantine opgevolgd door zijn zoon Louis en zijn kleinzoon Emiel. Deze hoeve werd afgebroken en in 1999-2000 vervangen door De Residentie 'De Kantien', die 6 appartementen omvat.

Afbeelding 2. 'Drieske' De Francquen met rode baaien ondervest, geschilderd door Prinses Jean de Merode

De rode baaien ondervest vinden we terug in het museum van Heist op-den-Berg. De mannen van de volksdansgroep Spelewei traden op in rode baaien ondervest. Wanneer de mannen in Heist op den-Berg naar de kerk gingen dan werd over de rode baaien ondervest de kiel gedragen. Dat was ook zo in Vlaams-Brabant. Paul Lindemans schreef: "Eén der allereerste herinneringen uit mijn kinderjaren is het beeld van onze kerk in Opwijk onder de hoogmis: heel de kerk vol blinkende, blauwe kielen die als hozen de zondagse frak beschermden tegen sleet en stof, om de hals een hagelwit hemdboordeke met een smal zwart lintje, netjes boven de kiel gestrikt. De kiel was de bescherming van het zondagse kostuum of van een lakense trouwfrak van de notabelen" (2).

(sedert 1956) en de Metrohalte Merode bij het Jubelpark werden naar haar genoemd. Dit gebeurde op aanvraag van het Nationaal Werk der Oorlogsinvaliden. Ze overleed te Brussel op 15 mei 1955 en werd begraven in de grafkapel van de Prinsen de Merode voor de kerk van Sint-Martinus te Everberg.

In 1914 brak W.O.I uit. Prinses Jean de Merode was toen verantwoordelijke voor het Rode Kruis en zo ging ze naar het ziekenhuis Sint-Elisabeth te Ukkel om de eerste gewonden op te vangen. Ze zag de afschuwelijke verwondingen en de gemiste ledematen. In Sint-Pieters-Woluwe stichtte ze een instituut dat zou instaan voor de herscholing van de gewonden. Er was een keuze uit 30 verschillende ambachten van horlogemaker tot klerk. Ze stichtte tehuizen voor kinderen van

Afbeelding 1. Prinses Jean de Merode, voorzitter van het Nationaal Werk der Oorlogsinvaliden

oorlogsinvaliden o.a. te Westende en bejaardentehuizen. De liberale minister Henri Jaspar sprak op 17 juni 1919 in de Senaat: "Een wonderlijke vrouw: Mevrouw de Merode; ze heeft 'Het Werk' van Woluwe uit de grond gestampt en het vier jaar lang laten functioneren. Veel invaliden hebben aan haar te danken dat ze niet als wrakken moeten verder leven. Dit werk heeft mij geïnspireerd en ik heb het besloten het wettelijk aan haar op te dragen: het Nationaal Werk der Oorlogsinvaliden". Prinses Jean de Merode vroeg de regering een pensioen van 360 fr voor 10 percent invaliditeit. Dit lukte niet. De enige oplossing: de demonstratie op 7 september 1919 in de straten van Brussel. De Prinses voorop in een nooit geziene stoet van gemutileerde slachtoffers op krukken en in rolstoeten doorkruiste de stad. Gevolg: de Kamer van Volksvertegenwoordigers keurde het invalidenpensioen goed. Ook in W.O.II bleef ze op post, ondanks de bedreigingen van de Gestapo. Ze lag ook aan de basis van het Memoriaal met de kapel van verongelukte Koningin Astrid in Kussnacht in 1936.

4. Schrijven, beeldhouwen en schilderen

Prinses Jean de Merode schreef in 1952 'Epitaphier de la Maison de Merode', waarin de grafmonumenten en de gedenkstenen van de familie de Merode aan bod kwamen. Ze vervolgde in 1955 het boek 'Histoire

PERSONALIA

Sant in eigen land?

Vlamingen gelauwerd in vreemde landen

Het is steeds fijn te vernemen dat er Vlamingen gelauwerd worden in het buitenland, zeker als dat gaat over volkskunde of onroerend erfgoed.

Dat professor Stefaan Top op 25 september jl. in het Duitse Volkach de 'Europäischer Märchenpreis 2014' ontving, vermeldde we al in een vroegere Volkskunst.

Deze prijs wordt uitgereikt aan personen of organisaties die een opmerkelijke bijdrage leverden aan het onderzoek naar en de ontsluiting van het Europese sagen- en sprookjeserfgoed. De jury looft Stefaan Top voor de enorme collectie sprookjes, sagen, mythes en volksverhalen die hij tijdens zijn academische loopbaan bij elkaar bracht, alsook voor het onderzoek dat hij eraan verbond.

Proficiat Stefaan! Hoe kunnen we je beter eren dan met de publicatie in Volkskunst van 'jouw' verhalen!?

De tweede laureaat is onze ondervoorzitter, Etienne Vankeirsbilck. Hij ontving de prestigieuze "Silver Magnolia Award".

We zijn er fier op dat Vlaanderen vertegenwoordigd is in het mooie moderne Shanghai Baoshan International Folk Art Museum, en wel met een 'Vankeirsbilckzaal'.

Wat dit allemaal inhoudt, lezen we in het oktobernummer van VLIS-magazine - Tijdschrift van de Vlamingen In Shanghai. (Ben je niet verbaasd over de kranten en tijdschriften die wij allemaal inkijken bij IVV-communicatie?)

Beetje vroeg om je hier nu al van op de hoogte te brengen misschien, ware het niet dat dit jaar rond 15 oktober aan onze landgenoot, Oostrozebekenaar Etienne Vankeirs-bilck, de "Silver Magnolia award" wordt uitgereikt. Dit is de allerhoogste onderscheiding die een buitenlander kan ontvangen in Shanghai. Hij krijgt dit omwille van zijn jarenlange inzet voor het Chinese festival.

Het begon allemaal in 1994, toen hij een groep uit China had uitgenodigd voor een plaatselijk folklorefestival in Oostrozebeke. Zo groeide in China de interesse om een dergelijk festival ook op te richten in Shanghai. Sinds 1995 is hij betrokken bij de organisatie van het wereldfestival en nam hij er de verantwoordelijkheid op voor het aantrekken van buitenlandse groepen die niet tot de Aziatische wereld behoren. In 2012 heeft hij daarbovenop een deel van zijn persoonlijke collectie afgestaan aan het museum van Shanghai, bestaande uit zowel klederdracht als instrumenten uit verscheidene landen. Dit leidde tot de nominatie voor deze prestigieuze prijs.

In Shanghai heeft men echter reeds kennis gemaakt met onze volkskunst. Er waren dansers uit Turnhout en Gent. Vendeliërs uit Hoogstraten traden er ook reeds op. En op een tentoonstelling over kant in Vlaanderen toonde 'Artofile' uit Temse hoeveel kantstijlen er bij ons zijn.

Frans Monden reisde mee naar de schenkingsceremonie in oktober. Hij trok er enkele mooie foto's en kon zo ook genieten van de 'honours' bestemd voor Etienne.

Proficiat!

Johan Lambrechts

STREEKDRACHTEN

Drie streekdrachtenschilderijen uit Everberg van Prinses Jean de Merode, geboren Prinses Marie-Louise de Bauffremont-Courtenay en vooral 'de Moeder van de Oorlogsinvaliden'

Dr. Henri Vannoppen

1. Prinses Marie-Louise de Bauffremont-Courtenay

Prinses Marie-Louise de Bauffremont-Courtenay werd geboren te Parijs op 1 maart 1874 als dochter van Eugène Prins en Hertog de Bauffremont-Courtenay en van Maria-Christina Osorio de Moscovy y Bourbon. Prinses Marie-Louise de Bauffremont-Courtenay was dus de kleindochter van Dona Luisa de Borbon y Borbon, Infante van Spanje (1824-1900), een lid van het Spaanse koningshuis, die huwde met Joseph Osorio de Moscovy, Hertog van Sessa (1828-1881). Infante Luisa of Louise was de zuster van Franciscus van Assisi, Hertog van Cadix (1822-1902), de echtgenoot van Isabella II (1830-1904), koningin van Spanje, de ouders van koning Alfons XII en de grootouders van koning Alfons XIII van Spanje zelf de overgrootvader van de huidige Spaanse koning Felipe. Infante Luisa was zelf de dochter van Frans de Paula en de kleindochter van koning Karel IV, die Spanje regeerde van 1788 tot 1808.

2. De echtgenote van Graaf later Prins Jean de Merode

Prinses Marie-Louise de Bauffremont-Courtenay huwde te Parijs in 1897 Graaf Jean de Merode (Parijs 11 juni 1864 - Everberg 27 mei 1933). Op 25 april 1930 kreeg Graaf Jean de Merode de titel van Prins voor hem en al zijn afstammelingen. Prins Jean de Merode was eerst kolonel van de cavalerie. Hij werd daarna Grootmaarschalk van het Hof van 1910 tot 1929. Uit het huwelijk werden verschillende kinderen geboren o.a. Prins Amaury de Merode (Everberg 1902 - Leuven 1980), Grootmaarschalk van het Hof van 1950 tot 1951, Ridder van het Gulden Vlies (Oostenrijkse tak) en de kasteelheer van Everberg en Prins Frederik de Merode (Everberg 1911-Brussel 1958), voorzitter van het Belgische Rode Kruis was (1).

3. Het Nationaal Werk der Oorlogsinvaliden

Prinses Jean de Merode was de Voorzitter van het Nationaal Werk van de Oorlogsginvaliden. Het Prinses Jean de Merodeplein te Etterbeek

Ons huis stond daartussen. In de oorlog van 1914-1918 trokken wij weg. Mijn vader had het kruisbeeldje dat daar nog hangt (ze wijst naar de muur), in de dakgoot gesmeten en gezegd zo van 'Lieven Heer, als we weg zijn, bescherm ons huis' of zo iets. En tijdens de oorlog is dat kasteeltje met de stallen afgebrand en ons huis stond er nog. Dat is toch straf, hé. En mijn vader wou hebben dat dit door het kruisbeeld kwam. Hij? wou dat ik dat nooit zou wegdoen en dus heb ik het nog.

Bron 14:86= VVB 45456. Maria M., eigen huishoudster, 88 jaar, Bonheiden

Gesneuvelde soldaat laat zich 's nachts zien

Nonkel Tcheppen [Jozef], de oudste broer van mijn moeder, die is ter scheep gegaan voor de lange omvaart en heeft heel de wereld rondgereisd. In 1914, toen de oorlog uitgebroken was, waren ze toevallig met hun schip in Antwerpen. En heel de bemanning, kapitein en al, heeft zich vrijwillig aangegeven als soldaat. Mijn nonkel is dan naar het front gegaan en is gesneuveld in de omstreken van Nieuwpoort: Ze hebben hem nooit weergevonden en hij behoort dus tot de onbekende soldaten.

Op een nacht is mijn metje wakker geworden, en nonkel Tcheppen - beweert ze en ze heeft dat altijd staande gehouden - zat naast haar. Ze had hem nochtans nooit gezien als soldaat, maar hij zat naast haar in soldatenklederen op het nachtvertrek [nachttoilet]. Pas op, een nachtvertrek dat was vroeger een soort zetel, waar ze vanonder een pot konden inzetten, hé. En opdat de mensen niet zouden moeten naar buiten gaan, werd dat dan gebruikt, hé. En hij zat dus op die nachtzetel! En toen ze wakker geworden was, heeft ze gezegd: "Wel Jozef!" En hij was weg. Dan heeft ze gezegd: 'Ik heb hem zien zitten en ik zal onze Tcheppen nooit meer weerzien!' En inderdaad, zo was het. Naar't schijnt zou dat rond de periode geweest zijn dat hij gesneuveld is.

Dat is allemaal eigenaardig, maar de mensen vertelden dat dan voor waar, hé. Allee, zoals mijn metje ook, zij beweerde pertinent dat het juist was dat ze dat meegemaakt had, dat ze dat gezien had, en allemaal, hé.

Bron 2:(deel 2A):67-68 = VVB 23821; Felix V., ambtenaar, 78 jaar, Blankenberge

De verhalen komen uit de reeks "Op verhaal komen", Stefaan Top, Davidsfonds/Literair, Leuven, 2005-2006.

VOLKSGEBRUIKEN

Caspar, Melchior en Balthazar

In deze periode rond Kerstmis en Nieuwjaar waren er traditioneel twee belangrijke volksfeesten die vooral de jeugd aanspraken: Sint-Niklaas (en zijn variant Sint-Maarten) en Driekoningen.

Sint-Niklaas ligt ook dit jaar, wegens zijn zwarte Piet, onder vuur. En alhoewel er ook een zwarte koning is, is dat bij het driekoningenfeest helemaal niet het geval. Natuurlijk niet. Hier wordt deze gelijkwaardig beschouwd, wat bij de arme Piet absoluut niet het geval zou zijn.

Merkwaardig in deze context is wel dat het Sinterklaasfeest heel populair blijft, terwijl Driekoningen, en dan zeker het zingen, heel hard terugloopt.

De oorzaken zijn gekend. Er is de zeer snelle ontkerstening van onze tijd. Onze jongeren kennen de Bijbelse verhalen nog amper. Jezus, Maria, Jozef, Kerstmis, de herders en de koningen...? Waar ontmoeten zij ze nog?

Cees Nooteboom zei hierover ooit in zijn dankwoord voor de Prijs der Nederlandse Letteren die hij uit de handen van koning Albert II ontving: "Als de meerderheid zich niet meer herkent in de beelden die ooit gemeengoed waren, als de Bijbelse taferelen op schilderijen van Rembrandt onzichtbaar zijn geworden omdat vrijwel niemand meer weet wat daar nu eigenlijk wordt afgebeeld, dan zijn wij onze eigen Japanners geworden, dan lopen de meeste mensen rond in kerken en musea als blinden, en hebben ze, net als een Japanner, een uitleg nodig."

Ook wij, ouders en grootouders hebben schuld hieraan. Vertellen wij onze kinderen nog over deze figuren? Maken wij er tijd voor, of laten wij dat allemaal over aan de media die de 'commercie' van Halloween en de joelende Kerstman propageren. Ook de scholen pikken hier op in. "Grootva, we moeten ons morgen verkleden op school. 't Is Halloween" zei kleindochter Jade enthousiast.

En dan sussen wij onszelf met het (geldige) excuus: wie stuurt zijn kinderen tegenwoordig nog met een gerust hart op straat om bij vreemden te gaan aanbellen?"

Hierover handelde het "Internationaal Congres Driekoningen hier en elders in Europa" dat op 24 oktober 2014 doorging in de raadzaal van het gemeentehuis van Tilburg. Emeritus Professor sprak er over de herkomst

en achtergronden van het verhaal van Driekoningen. Dr. Liesbet Depauw, consulente bij LECA, vertelde hoe Driekoningen in andere delen van de wereld gevierd wordt. Françoise Lempereur van de Universiteit van Luik ging in op de viering van Driekoningen in België.

Verder vertelden vertegenwoordigers uit het Rijnland, Spanje, Retie, Zoutleeuw, Zottegem en Tilburg wat er nu bij hen gebeurt om het Driekoningenfeest een nieuw impuls te geven.

Twee van de vroegere tradities heb ik vroeger zelf bewust meegemaakt. Als jonge snaken trokken we tijdens de kerstvakantie van deur tot deur door Rotselaar, Wezemaal en Willesele. En bij Reuzegom verorberden we de driekoningentaart, waarin een boon verborgen zat. Wie het stuk taart kreeg met de boon was dan koning voor die avond.

Tijdens een volksdansfestival in Neckarteilfingen, nabij Stuttgart, maakte ik ook kennis met een mooie Duitse traditie. We sliepen er bij Sigrid en Reinhard. Boven de voordeur, las ik een mysterieuze boodschap in krijt: 20 CMB 08. Ik had dat nog op andere plaatsen in Duitsland gezien, maar kende de verklaring niet meer. Reinhard legde het me uit: dat is de handtekening van de Drie Koningen. C, M, en B zijn de eerste letters van hun namen: Caspar, Melchior en Balthazar. De cijfers duiden het jaartal aan: 2008. Hier zijn de koningen op bezoek geweest en werden ze goed ontvangen. Als dank mag dit opschrift een heel jaar zichtbaar blijven, tot het volgende bezoek. Dan wordt het cijfer gewoon aangepast. Het is een katholieke traditie die standgehouden heeft in het evangelische Duitsland.

Over die CMB is men het niet eens: dat zou niet voor de namen van de drie koningen staan, maar voor "Christus mansionem benedicat": Christus zegent dit huis.

Merkwaardig is wel dat de drie koningen nooit hebben bestaan! De evangelist Mattheus sprak van een onbepaald aantal 'wijzen' dat vanuit het Oosten naar Bethlehem kwam om Jezus te aanbidden. In de jongste Bijbelvertaling is dat zelfs afgezwakt tot 'magiërs'. Als geschenk hadden zij volgens Mattheus goud, mirre en wierook bij zich. Daaruit leidde men af dat zij met z'n drieën waren die in de derde eeuw tot echte koningen gepromoveerd werden. Of die koningen nu echt bestaan hebben of niet is niet zo belangrijk. Hetzelfde geldt voor zovele andere legenden, ook heiligenlegenden. De waarheid van de meeste van hen kan waarschijnlijk in enkele pagina's naar de prullenmand verwezen worden. Maar toch blijven zij hun aantrekkingskracht behouden en hebben zij gedurende eeuwen een onuitwisbare stempel gedrukt op de identiteit van zovele plaatsen.

In die zin besloot Els Snels, bestuurslid van de Heemkundekring Tilborch en Voorzitter van de Werkgroep 3KZ Midden Brabant die het congres organiseerde deze dag:

"Het toont het belang van een traditie zoals het Driekoningenfeest. Tradities die kracht geven aan de samenleving omdat die het hart zijn van een cultuur. Cultuur als levenssap van een samenleving. Wat ons boeit en bindt."

Johan

VOLKSVERHALEN

Sagen in verband met de 'Groote Oorlog'.

In onze reeks over de verzameling volksverhalen kunnen we niet voorbijgaan aan de viering van 100 jaar 'Groote Oorlog'. Ook, en vooral in die periode hadden de eenvoudige mensen hun dagelijkse problemen en zorgen. Ik vond echter geen heldenverhalen of verhalen van spectaculaire veldslagen. Wel kwam ik er dezelfde tegenspelers tegen als in al die andere verhalen: geesten en waarzeggers, Onze Lieve Heer, terugkerende doden... Ondertussen weet je al wel dat al deze verhalen opgetekend werden zoals ze aan de onderzoekers verteld werden. Om ze leesbaar te houden werd de streektaal, waar nodig, omgezet in de standaardtaal.

Geniet van dit stukje echt erfgoed.

Staartster kondigt de oorlog aan

In het jaar 1913 zegden de mensen: "weet je het al? Er is wat te zien in de lucht." "Eh, wat?" "Wel, een ster met een staart." En ik heb dat gezien met mijn eigen ogen. Dat was alle avonden te zien. En dat zijn geen leugens. En dat was de voorzegging van de oorlog. Dat waren de waarzeggers die dat zegden tegen de mensen. En een jaar nadien is het oorlog geweest, ja. Ja, dat weet ik goeden dat we buiten gingen en zegden: "ik zie ze". en er was daar een lange staart aan.

Bron11: 164= VVB 18628. Maria V., 63 jaar, Knesselare

Kruisbeeld beschermt woning

Wij woonden naast Fruitenborg, dat was een kasteeltje. Dat staat er nu niet meer. Dan hadt ge ons huis en dan de paardestallen.